

**EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
PEDAGÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI KAR**

DOKTORI (Ph.D.) DISSZERTÁCIÓ TÉZISEI

DÉVÉNY ÁGNES

**AZ IDEGEN NYELVI KÖZVETÍTÉS FELADAT
HELYE, SZEREPE A KRITÉRIUMFÜGGŐ
NYELVVIZSGÁN**

**NEVELÉSTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA
„NEVELÉSTUDOMÁNYI KUTATÁSOK” PROGRAM**

Témavezető: Dr. Vámos Ágnes CSc., habil. egyetemi docens

Bíráló bizottság:

Elnök: Dr. Nádasi Mária DSc., egyetem tanár

Bírálok: Dr. Falus Iván Csc., egyetemi tanár

Dr. Rébék-Nagy Gábor PhD., egyetemi docens

Titkár: Dr. Rapos Nóra PhD., adjunktus

Tagok: Dr. Poór Zoltán habil. egyetemi docens

Dr. Ehmann Bea PhD., tud. főmunkatárs

Dr. Lénárd Sándor PhD., adjunktus

16. Készségek és kétségek – Mit mérünk a nyelvvizsgán? Írásbeli vizsgafeladatok – ahogy a vizsgázók és a vizsgáztatók látják. *Új utak az idegen nyelv tanításában és tanulásában. II. Szaknyelvi Szimpózium. Kodolányi János Főiskola. Székesfehérvár, 2005.*
17. Honnan tudjuk, mit érdemes tanulunk és tanítanunk? – A szükségletelemzések fontossága a korszerű oktatásban. (Társelőadó: Szőke Andrea). *VI. Országos Neveléstudományi Konferencia. Budapest, 2006.*
18. „Szakmai nyelvhasználat” – egy szükségletelemzés tanulságai. (Társelőadó: Szőke Andrea). *XVI. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus. Gödöllő, 2006.*
19. Milyen nyelvtudást vár el a munkaadó a munkavállalótól? - egy szükségletelemzés tanulságai. (Társelőadó: Szőke Andrea). *BGF Tudomány Napja, Tudományos Konferencia. Budapest, 2006.*
20. Enjoyment and/or usefulness. A needs analysis questionnaire survey at Budapest Business School. (Társelőadó: Loch Ágnes). *16th IATEFL-Hungary Conference. Esztergom, 2006.*
21. Az érem két oldala (?) - Felkészülés az írásbeli közvetítés vizsgafeladatra tanár és a diák szemmel. *VII. Szaknyelvoktatási Szimpózium. Pécs, 2007.*
22. A (sikeres) nyelvvizsgára való felkészítés stratégiái – egy longitudinális vizsgálat tanulságai. *VII. Országos Neveléstudományi Konferencia. Budapest, 2007.*
23. Felkészítés az idegen nyelvi közvetítés vizsgafeladatra – egy longitudinális vizsgálat tanulságai. *XVII. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus. Siófok, 2007.*
24. Hogyan készítjük fel a diákokat a kétnyelvű vizsgafeladatokra? *BGF Magyar Tudomány Napja, Tudományos Konferencia. Budapest, 2007.*
25. Professional language usage – the results of an employers’ needs analysis. (Társelőadó: Szőke Andrea). *ECONOMIC THEORY AND PRACTICE - TODAY AND TOMORROW II., Faculty of Economics of Matej Bel University. Banska Bystrica, 2007.*
26. Employers’ Expectations in Professional Language Usage. *17th IATEFL-Hungary Conference. Budapest, 2007.*

Tartalomjegyzék

1. A téma háttere, a probléma felvetése.....	5
2. A kutatás célja, háttere, kutatási módszerek.....	7
3. A kutatás eredménye.....	11
4. Következtetések és ajánlások.....	14
5. A tézisekben felhasznált szakirodalom.....	17
6. A szerző publikációi az értekezés témakörében.....	18
7. A szerző konferenciákon tartott előadásai az értekezés témakörében.....	21

7. A szerző konferenciákon tartott előadásai az értekezés témakörében

1. Az idegen nyelvi tesztelés etikai kérdései. *II. Szaknyelvoktatási Szimpózium. Debrecen, 2002.*
2. Az íráskészség fejlesztésének problémái a főiskolai hallgatók körében. (Társelőadó: Jármai Erzsébet, Tóth Éva) *III. Szaknyelvoktatási Szimpózium. Budapest, 2003.*
3. Az idegen nyelvi közvetítés és más szubtesztek kapcsolata a nyelvvizsgán. *III. Országos Neveléstudományi Konferencia. Budapest, 2003.*
4. Az eredményesség növelésének lehetőségei a gazdasági nyelvvizsga produktív írásfeladataiban. (Társelőadó: Jármai Erzsébet – Tóth Éva). *III. Országos Neveléstudományi Konferencia. Budapest, 2003.*
5. A produktív írásfeladatok jelentősége a szaknyelvi vizsgára való felkészítésben. (Társelőadó: Jármai Erzsébet, Tóth Éva). *XIII. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus. Győr, 2003.*
6. A szóbeli vizsgafeladatok értékelése a vizsgázók szemszögéből (Vizsgafeladatok vagy valós nyelvi tevékenységek?) *IV. Szaknyelvoktatási Szimpózium. Debrecen, 2004.*
7. Az idegen nyelvi közvetítési készség és más nyelvi készségek (a nyelvvizsgán). *IV. Országos Neveléstudományi Konferencia. Budapest, 2004.*
8. Nyelvvizsgázók feladat -, és teljesítmény-önértékelése a vizsgaeredmények tükrében. (Társelőadó: Loch Ágnes) *IV. Országos Neveléstudományi Konferencia. Budapest, 2004.*
9. Közvetítési feladat a nyelvvizsgán. *XIV. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus. Nyíregyháza, 2004.*
10. Szóbeli feladatok – ahogy a nyelvvizsgázók látják. (Társelőadó: Loch Ágnes). *BGF Tudomány Napja, Tudományos Konferencia. Budapest, 2004.*
11. Teljesítmény-önértékelés a vizsgaeredmények tükrében. (Társelőadó: Loch Ágnes) *V. Szaknyelvoktatási Szimpózium. Debrecen, 2005.*
12. Az írásbeli nyelvvizsgafeladatok értékelése a vizsgázók és a vizsgáztatók szemszögéből. *V. Országos Neveléstudományi Konferencia. Budapest, 2005.*
13. Egy kutatás tanulságai a tanári gondolkodás tükrében. (Társelőadó: Jármai Erzsébet, Tóth Éva). *V. Országos Neveléstudományi Konferencia. Budapest, 2005.*
14. Az idegen nyelvi közvetítési készség és más nyelvi készségek a vizsgafeladatok tükrében. *XV. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus. Miskolc, 2005.*
15. A szóbeli és írásbeli vizsgafeladatokkal kapcsolatos vizsgázó és vizsgáztatói vélemények összehasonlító elemzése. (Társelőadó: Loch Ágnes). *BGF Tudomány Napja, Tudományos Konferencia. Budapest, 2005.*

2006. *Tanul a társadalom*. Budapest, MTA Pedagógiai Bizottság.

26. Szakmai nyelvhasználat” – egy szükségletelemzés tanulságai. (Társszerző: Szőke Andrea). (2006). *Nyelvi modernizáció – Szaknyelv, fordítás, terminológia*, XVI. MANYE. Gödöllő, SZIE. (megjelenés alatt)
27. Milyen nyelvtudást vár el a munkaadó a munkavállalótól. (Társszerző: Szőke Andrea). (2007). *Stratégiák 2007 és 2013 között. Tudományos Évkönyv 2006*. Budapest, BGF. (319-330).
28. Professional language usage – the results of an employers’ needs analysis. (Társszerző: Szőke Andrea). (2007). *ECONOMIC THEORY AND PRACTICE - TODAY AND TOMORROW II.*, Faculty of Economics of Matej Bel University. (megjelenés alatt).
29. Hogyan készítjük fel a diákokat a kétnyelvű vizsgafeladatokra? (2008). *Reformok útján. Tudományos Évkönyv 2007*. Budapest, BGF. (megjelenés alatt).
30. Felkészítés az idegen nyelvi közvetítés vizsgafeladatra – egy longitudinális vizsgálat tanulságai. (2008). *Kommunikáció az információs technológia korszakában*. XVII. MANYE 2007., Siófok, Kodolányi János Főiskola. (megjelenés alatt).
31. A (sikeres) nyelvvizsgára való felkészítés stratégiái – egy longitudinális vizsgálat tanulságai. *ONK 2007. Változó tanulási környezetek, változó Pedagógus szerepek*. (2007:212). Budapest, MTA Pedagógiai Bizottság.
32. Az érem két oldala (?) - Felkészülés az *Írásbeli közvetítés* vizsgafeladatra tanár és a diák szemmel. (2008). In: *Porta Lingua 2008*. (megjelenés alatt).

1. A téma háttere, a probléma felvetése

1.1. A téma háttere

Önálló nyelvi készség-e az idegen nyelvi közvetítés? Rész-e a nyelvtudásról alkotott elképzeléseinknek, és a nyelvtanuló/nyelvhasználó nyelvi kompetenciájának?

Külföldi és hazai szakmai viták sora teszi aktuálissá a kérdést, amelyek főként az utóbbi évtizedben bontakoztak ki, és amelyek a szakemberek véleményének bizonyos mértékű bizonytalanságát tükrözik a kétnyelvűség/többnyelvűség/soknyelvűség kérdésében. Nemcsak a fogalmak értelmezésében vannak eltérések, a viták még hevesebbé válnak, ha a nyelvek közötti közvetítés (*mediation*) szerepének, helyének elismeréséről esik szó a nyelvtudásról alkotott elképzelések leképezését, és annak mérését szolgáló nyelvvizsga feladatok között.

A kétnyelvűség oktatásban és vizsgáztatásban betöltött szerepének vizsgálata, illetve a közvetítés (*mediation*) fogalmának értelmezése azért is kényes, mert a háttérben a nyelvtudásról, illetve a nyelvi készségekről alkotott vélemények és elméletek különbözősége húzódik meg. A kétnyelvű nyelvvizsgák ellenzői nem tekintik az idegen nyelvi közvetítést (annak bármiféle értelmezését) önálló nyelvi készségnek és a nyelvtudás olyan elemének, amelynek mérésével komplexebb képet kaphatunk a jelölt idegennyelv-tudásáról, ezen kívül tartanak az anyanyelv negatív visszahatásától az idegen nyelv elsajátításában. Az ellentmondásos nézeteket tükrözi, hogy míg az érettségi reformja kapcsán kibontakozó sok évig elhúzódó vita eredményeképpen végül is az érettségi vizsgafeladatai közül teljesen kiszorult az idegen nyelvi közvetítés, addig a nyelvvizsgák 1999 óta folyó akkreditációja során számos kétnyelvű nyelvvizsgát is akkreditáltak. A vizsgák kétnyelvűségét azonban ebben az esetben elsősorban a magyarországi hagyományok, illetve a szükségletelemzések indokolták, nem pedig olyan tudományos kutatások, amelyek az idegen nyelvi közvetítés, mint a vizsgázó nyelvi kompetenciájának részét képező önálló nyelvi készség létét igazolták volna.

A közvetítési feladat ellenzőinek fő érvei a fordítási feladat negatív visszahatása a tanítási gyakorlatra, valamint annak komplex természetéből adódóan az értékelés nehézségei – hiszen a közvetítés feladatokban feltehetőleg számos részkészséget (sub-skills) is mérünk. A negatív visszahatás nem minden esetben tekinthető általánosan elfogadható ellenérvnek. Bachman és Palmer (2000: 102-104) szerint egy tesztfeladat

alkalmazása indokolt, ha valós igényeken alapuló célnyelvi használatot (target language use) szimulál, tehát bizonyos szükséglet-elemzésen alapul.

Az utóbbi évtizedben készült hazai felmérések (Teemant et al. 1993; Major 2000; F. Silye 2004; Dévény-Szöke 2007), amelyek elsősorban a szakmai nyelvhasználat területén vizsgáldtak, azt mutatják, hogy a közvetítési tevékenységnek helye van a valós nyelvhasználatban, tehát tesztfeladatként való alkalmazása indokolt, de természetükénél, és céljaiknál fogva nem szolgáltathattak bizonyítékokat arra nézve, hogy ez a nyelvi tevékenység a nyelvhasználó részéről egy önálló nyelvi készség meglétét feltételezi.

1.2. A probléma felvetése

Kutatásom célja annak bizonyítása, hogy az idegen nyelvi közvetítés önálló nyelvi készség, amely sajátos kritériumok mentén mérhető és a vizsgáztatás során hozzájárul ahhoz, hogy teljesebb képet kapjunk a vizsgázók nyelvtudásáról, és a hagyományosan elfogadott nyelvi alapkészségekkel¹ egyenrangú helye van a nyelvtudásról alkotott elképzeléseinkben.

Ennek megfelelően a külföldi és a hazai szakirodalom áttekintése során, értekezésem elméleti háttéréként, három fő terület vizsgálatára fordítottam különös figyelmet. Először a nyelvtudás fogalmát és értelmezéseit mutattam be néhány rokon tudományterület tükrében, majd felvázoltam a nyelvtudás értelmezéseinek nyelvpedagógiai modelljeit, külön kiemelve, hogy a nyelvtudásról alkotott különféle elképzelések közül melyekben jelent meg a két nyelv közötti közvetítés bármilyen formája. Mivel a nyelvtudásmodellek az idegen nyelvi közvetítés fogalmát nem egyértelműen írják le (amennyiben egyáltalán a nyelvtudás részének tekintik azt), fontosnak tartottam annak tisztázását, hogy az általam használt idegen nyelvi közvetítés értelmezése milyen kapcsolatban áll a fordításelmélettel, illetve fordítástudománnyal és mennyiben különbözik a fordításdefinióktól. Végül vizsgálati témám szempontjából szükséges volt az idegen nyelvi mérés, értékelés, tesztelés fogalmi tisztázása, és a nyelvpedagógiában betöltött szerepének bemutatása, hiszen az idegen nyelvi közvetítési készséget tesztelési, vizsgáztatási szituációban

¹ Olvasott szöveg értése, halott szöveg értése, beszéd-készség, íráskészség.

december, X. évf. 4. sz., Budapest, Corvina Kiadó kft. (16-27.)

14. Közvetítési feladat a nyelvvizsgán. (2005). In: *MANYE XIV. Nyelvek és Nyelvoktatás Európa és a Kárpát-medence régióiban*. MANYE – Pécs-Nyíregyháza, Bessenyei György Könyvkiadó.
15. Az idegen nyelvi közvetítési készség és más nyelvi készségek a vizsgafeladatok tükrében. (2005) In: *A világ nyelvei és a nyelvek világa. Soknyelvűség a gazdaságban, a tudományban és az oktatásban – Összefoglalók kötete*. MANYE XV. Miskolc, Miskolci Egyetem.
16. Egy kutatás tanulságai a tanári gondolkodás tükrében. (Társszerző: Jármay Erzsébet, Tóth Éva). (2005:221). *ONK 2005. Közoktatás – pedagógusképzés – neveléstudomány*. Budapest, MTA Pedagógiai Bizottság.
17. Az írásbeli nyelvvizsgafeladatok értékelése a vizsgázók és a vizsgáztatók szemszögéből (2005:182). *ONK 2005. Közoktatás – pedagógusképzés – neveléstudomány*. Budapest, MTA Pedagógiai Bizottság.
18. A szóbeli vizsgafeladatok értékelése a vizsgázók szemszögéből (Vizsgafeladatok vagy valós nyelvi tevékenységek?) (Társszerző: Loch Ágnes). (2005). In: *Porta Lingua 2005. Szakmai nyelvtudás – szaknyelvi kommunikáció*. Debrecen, Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum.
19. Miről szól a nyelvvizsga? Vizsgázók és vizsgáztatók feladatértékelése a szaknyelvi vizsgán. (Társszerző: Loch Ágnes). (2005). *Iskolakultúra 2005 december XV. évf. 12. sz. Pécs, Pécsi Tudományegyetem*. (85-98.).
20. A szóbeli és írásbeli vizsgafeladatokkal kapcsolatos vizsgázó és vizsgáztatói vélemények összehasonlító elemzése. (Társszerző: Loch Ágnes). (2006). *A prioritások és a konvergencia kölcsönhatása a magyar gazdaságban. Tudományos Évkönyv 2005*. Budapest, BGF. (369-377.).
21. Új irányzatok az idegen nyelv-oktatásban – a kommunikatív, kommunikatív-interkulturális szemlélet tükröződése a projektoktatásban. (2005). In: *Acta Lingua Oeconomica – 2005. Az Eszterházy Károly Főiskola Tudományos Közleményei*. Eger, EKF. (29-48.).
22. A főiskolai hallgatók gazdasági nyelvvizsgán nyújtott produktív írásfeladatainak vizsgálata az eredményesség javítása céljából. (Társszerző: Jármay Erzsébet, Tóth Éva). (2005). In: *Acta Lingua Oeconomica – 2005. Az Eszterházy Károly Főiskola Tudományos Közleményei*. Eger, EKF. (5-18.).
23. Készségek és kétségek – Mit mérünk a nyelvvizsgán? (2006). In: *Nyelvinfo 2006/3*.
24. Teljesítmény-önértékelés a nyelvvizsgaeredmények tükrében. (Társszerző: Loch Ágnes). (2006). In: *Porta Lingua 2006. Utak és perspektívák a hazai szaknyelvoktatásban és -kutatásban*. Debrecen, Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum. (153-159).
25. Honnan tudjuk mit érdemes tanulnunk és tanítanunk? – A szükségletelemzések fontossága a korszerű oktatásban. (Társszerző: Szöke Andrea). (2006). *ONK*

6. A szerző publikációi az értekezés témakörében

1. Az idegen nyelvi tesztelés etikai kérdései. (2003). In: *Porta Lingua – 2003. (Cikkek, tanulmányok a hazai szaknyelvoktatásról és -kutatásról.* Debrecen, DE ATC. (131-149.).
2. Az idegen nyelvi közvetítés és más szubtesztek kapcsolata a nyelvvizsgán. In: (2003:42). *Az európai tanulási tér és a neveléstudomány. ONK 2003.* Budapest, MTA Pedagógiai Bizottság.
3. Az eredményesség növelésének lehetőségei a gazdasági nyelvvizsga produktív írásfeladataiban. (Társszerző: Jármái Erzsébet, Tóth Éva). In: (2003:70). *Az európai tanulási tér és a neveléstudomány. ONK 2003.* Budapest, MTA Pedagógiai Bizottság.
4. Az idegen nyelvi tesztelés etikai problémái. (2003). *Új Pedagógia Szemle. LIII. Évf. 2003 július-augusztus.* Budapest, OKI. (134-145.).
5. A közvetítési készség „viselkedése” a kritériumorientált nyelvvizsgán. (2004). *Új Pedagógiai Közlemények. A Kutatás Menetében IV* Budapest, ELTE PPK Neveléstudományi Intézet. (119-136.).
6. A produktív íráskészség fejlesztése és a szaknyelvi vizsga. (Társszerző: Jármái Erzsébet, Tóth Éva). (2004). *Új Pedagógiai Közlemények. A Kutatás Menetében IV* Budapest, ELTE PPK Neveléstudományi Intézet. (103-118.).
7. Az íráskészség fejlesztésének problémái a főiskolai hallgatók körében. (Társszerző: Jármái Erzsébet, Tóth Éva). (2004). In: *Porta Lingua-2004. A szaknyelvtudás esélyteremtő ereje.* Debrecen, Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum. (131-144.).
8. Az idegen nyelvi közvetítési készség és más nyelvi készségek (a nyelvvizsgán). (2004). *ONK 2004. Tanulás, kommunikáció, nevelés.* Budapest, MTA Pedagógiai Bizottság.
9. Nyelvvizsgálók feladat-, és teljesítmény-önértékelése a vizsgaeredmények tükrében. (Társszerző: Loch Ágnes). (2004). *ONK 2004. Tanulás, kommunikáció, nevelés.* Budapest, MTA Pedagógiai Bizottság.
10. Beszámoló az íráskészség fejlesztéséről készített kérdőíves felmérés eredményeiről. (Társszerző: Jármái Erzsébet, Tóth Éva). (2004). In: *Magyarország a gazdasági fejlődés keresztútján. Tudományos évkönyv 2003.* Budapest, BGF. (283-298.).
11. A vizsgák és vizsgarendszerek társadalmi megmértetést tükröző szerepe a különböző történeti korokban. (2004). In: *Szaknyelv és vizsgáztatás.* Budapest, BGF. (93-108.).
12. *Szaknyelv és vizsgáztatás.* (szerk.) (Társszerkesztő: Szilfai Annamária). (2004). Budapest, BGF.
13. A produktív írásfeladatok jelentősége a szaknyelvi vizsgára való felkészítésben. (Társszerző: Jármái Erzsébet, Tóth Éva). (2004). *Modern Nyelvoktatás.* 2004.

generált nyelvi produktumokon keresztül vizsgáltam.

Értekezésemben a megválaszolendő kérdések két nagy csoportjára igyekeztem válaszolni:

A vizsgáztatás szempontjából:

- Melyek azok a készségek, amelyeket az *Írásbeli közvetítés* feladattal mérünk (construct validity)?
- Kell-e mérni ezeket a készségeket (a feladat validitása) és jól mérjük-e azokat (a mérés reliabilitása) jelenlegi vizsgarendszerünkben?
- Vannak-e az *Írásbeli közvetítés* feladatban olyan részkészségek (subskills), amelyek más szubtesztekben is megjelennek?
- Milyen korrelációt mutat az *Írásbeli közvetítés* más feladatokkal összevetve?
- Hogyan ragadhatók meg az *Írásbeli közvetítés* feladat sajátos értékelési kritériumai?

A nyelvoktatási folyamat szempontjából:

- Mi a két nyelv közötti közvetítés (mediation) szerepe a nyelvhasználatban és a nyelvoktatásban?
- Milyen szempontok jelennek meg az *Írásbeli közvetítés* tanítása során és visszatükröződnek-e ezek a szempontok a vizsgakritériumokban?
- Hogyan zajlik a felkészítés erre a vizsgafeladatra?
- Milyen speciális nehézségekkel szembesülnek a felkészítő tanárok és a diákok?

A fenti problémakörök mentén az alábbi **hipotéziseket** fogalmaztam meg:

- Az *Írásbeli közvetítés* feladatban olyan készségek jelennek meg, illetve olyan készségeket mérünk, amelyek a vizsga más elemeiben (más szubtesztekben) nincsenek jelen, ezért a kétnyelvű vizsgarendszerrel olyan készségeket is tudunk mérni, amelyek mérését az egynyelvű vizsgarendszer nem teszi lehetővé.
- Az *Írásbeli közvetítés*ben megjelenő készségek mérésének sajátos kritériumai vannak, amelyek alapján ezt a feladatot értékeljük.

2. A kutatás célja, háttere, kutatási módszerek

2.1. A kutatás célja

Az empirikus vizsgálatok segítségével érveket és bizonyítékokat gyűjtöttem azon hipotézis alátámasztására, hogy az idegen nyelvi közvetítés önálló nyelvi készség, annak ellenére, hogy a bemutatott nyelvtudásmodellek legnagyobb része vagy egyáltalán nem foglalkozik ezzel a nyelvi jelenséggel, vagy nem tekinti önálló nyelvi készségnek. A vizsgálatok célja annak bizonyítása, hogy az idegen nyelvi közvetítés

részét képezi a vizsgázó idegen nyelvi kompetenciájának. A mérésére szolgáló *Írásbeli közvetítés* feladat a vizsga más elemeihez (szubtesztekhez) hasonlóan sajátos kritériumok mentén értékelhető, alapvetően hasonlóan viselkedik a tesztbattériában, mint más szubtesztek és segítségével teljesebb képet kaphatunk a vizsgázó nyelvtudásáról.

2.1.1. Az első vizsgálat célja

Az első vizsgálatban a vizsgaeredmények statisztikai elemzésével a szubtesztek egymáshoz való viszonyát vizsgáltam. A vizsgálat célja annak kimutatása volt, hogy az idegen nyelvi közvetítés mérésével a vizsgázó nyelvtudásának egy olyan szegmensét ragadjuk meg, amelyet a többi szubteszt nem vizsgál.

2.1.2. A második vizsgálat célja

A második vizsgálat során dokumentumelemzés segítségével azt vizsgáltam, hogy hogyan változott a feladat leírása és az értékelés kritériumai, tehát az értékelő szakemberek mit tartottak fontosnak kiemelni a feladatokban meghúzódó részkészségekből.

2.1.3. A harmadik vizsgálat célja

A harmadik vizsgálatban nyelvtanárokkal (valamennyien a BGF oktatói és a BGF NYTK akkreditált vizsgáztatói) készített strukturált, egyéni interjúk során arra kerestem a választ, hogy a szakemberek szerint milyen készségeket és részkészségeket mér az írásbeli idegen nyelvi közvetítés vizsgafeladat, jól méri-e ezeket a készségeket és részkészségeket, és megfelelően értékelhető-e a mérés segítségével a vizsgázó nyelvtudása. Kérdéseimben arra a pedagógiai problémára is kitértem, hogy milyen speciális felkészítést igényel ez a feladat a tanárok véleménye szerint. A vizsgálat célja a közvetítés vizsgafeladatban megjelenő részkészségek feltárása a szakemberek véleményének figyelembevételével. Az itt kapott eredmények hozzájárultak annak feltárásához, hogy az első vizsgálatban statisztikai elemzések által kimutatott, a többi készségtől elkülönülő idegen nyelvi közvetítési készség milyen részkészségeket rejt magában.

5. A tézisekben felhasznált szakirodalom

- Bachman, L. F. – Palmer, A. S. (2000): *Language Testing in Practice*. Oxford, Oxford University Press.
- Dévény, Á. – Szóke, A. (2007): Milyen nyelvtudást vár el a munkaadó a munkavállalótól? *Tudományos Évkönyv 2006*. BGF, Budapest.
- Fazekas, M. (szerk.). (2004): *A (nyelv)tudás hatalom! Avagy minden, amit az államilag elismert nyelvvizsgákról és az emelt szintű idegennyelvi érettségiről tudni lehet*. Budapest, Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Központ.
- Fekete, H. (2001): Az írásbeli nyelvvizsga a számok tükrében. Az ITK ORIGÓ angol középfok. In: *Nyelvi MÉRCE* (szerk. Fekete, H.). 2001. 1-2. szám, pp. 54-58. Budapest, Idegennyelvi Továbbképző Központ.
- Fekete, H. (2002): Az írásbeli nyelvvizsga a számok tükrében. Az ITK ORIGÓ német középfok. In: *Nyelvi MÉRCE* (szerk. Fekete, H.). 2002. 1-2. szám, pp. 45-56. Budapest, Idegennyelvi Továbbképző Központ.
- Közös *Európai Referenciakeret. Nyelvtanulás. Nyelvtanítás. Értékelés* (2002): Kulturális Együttműködési Tanács. Közoktatási Bizottság Élő Nyelvek Osztálya. Strasbourg., Budapest, az OM megbízásából Pedagógustovábbképzési Módszertani és Információs Központ Kht.
- Major, É. (2000): Milyenfajta angol nyelvtudásra van szükség a nyelvigenyes munkakörökben? Vizsgálat a munkaadók elvárásainak felmérésére. In: *Modern Nyelvoktatás*. 2000. április. VI. évf. 1. sz., 33-49.
- Teemant, A. – Varga, Zs. – Heltai, P. (1993): *Hungary's Nationwide Needs Analysis of Vocationally-Oriented Foreign Language Learning: Student, Teacher, and Business Community Perspectives*. Budapest, Művelődésügyi és Közoktatási Minisztérium, a Munkaügyi Minisztérium, az Egyesült Államok Tájékoztatási Hivatala és az Európa Tanács Modern Nyelvek Szekciója.
- Feketéné Silye, M. (2004): A szaknyelvoktatás és a szaknyelvi tudást felhasználók igényeinek elemzése és megjelenítése egy angol szaknyelvoktatási programmodellben. Ph.D. Doktori értekezés. Budapest.

elméleti hátterét és gyakorlatát, amennyiben a jelölt nyelvtudásáról valóban átfogó képet akarunk kapni. A közvetítési készség komplexitása miatt, ha középszinten nem is, de emelt szinten ismét be kellene emelni az idegen nyelvi közvetítési készséget a vizsgálandó nyelvi készségek közé.

- Tudomásul kell venni, hogy az idegen nyelvi közvetítési készség kifejlesztése nem kizárólag a professzionális fordítók és tolmácsok képzését jelenti, ezért a nyelvtanárok képzésében helyet kellene kapnia olyan tanulmányoknak, amelyek felkészítik őket arra, hogy tanítványaikban, akik nem hivatásos fordítóknak és tolmácsoknak készülnek, a többi nyelvi készség mellett ezt a nyelvi készséget is kialakítsák.
- Megfelelő tananyagok és gyakorlóanyagok kifejlesztésével segíteni kellene a tanárképzők és nyelvtanárok munkáját a készség fejlesztése érdekében.
- Tesztelméleti ismeretek fejlesztésével oldani kellene a tanároknak, vizsgáztatóknak a szubjektív értékelésű tesztfeladatokkal szemben kialakult ellenérzéseket.

Vizsgálataim nem tekinthetők lezártak, hiszen értekezésemben számos olyan területet érintettem, amely további kutatást érdemelne. További kutatásokra a következő témákat javaslom:

- az anyanyelvi szövegértési kompetencia hiányosságainak hatása az idegen nyelvi közvetítési készségre,
- az írásbeli és szóbeli közvetítési feladatok viselkedésének összehasonlítása, rokon és eltérő részkészségek feltárása,
- a nyelvvizsga követelmények, és konkrétan a nyelvvizsga feladatok, közöttük a közvetítés feladatok visszahatása a nyelvi curriculumra,
- a két nyelv közötti átváltás, különösen az anyanyelvre való váltás hatása a vizsgázók idegen nyelven nyújtott teljesítményére a nyelvvizsga közben,
- áthidaló stratégiák feltárása, azok alkalmazásával kapcsolatos problémák az idegen nyelvi közvetítés tanításának/tanulásának folyamatában,
- a tanári tudatosság és a hallgatói rutin szembeállítása; milyen mértékű tudatosság várható el egy nyelvtanulótól egy feladatra való felkészüléskor, egy készség kialakítása során.

2.1.4. A negyedik vizsgálat célja

A negyedik vizsgálatban egy longitudinális vizsgálat során az idegen nyelvi közvetítésre, mint vizsgafeladatra való felkészítés fázisait követhettük nyomon a vizsgázók szemszögéből. A vizsgálat célja a felkészítés fázisainak elemzése alapján annak feltárása, hogy a felkészítési munka mennyiben áll összhangban a tanárinterjúkban a szakemberek által megjelölt, vizsgafeladat mögött meghúzódó részkészségek fejlesztésével. Szembesíthetővé vált a felkészítő tanárok (egyben vizsgáztatók) és a diákok (egyben vizsgázók) véleménye a felkészítés problémáival, nehézségeivel. A vizsgálat egyúttal arról is képet adott, hogy milyen visszahatása van a vizsgafeladatnak az oktatói munkára.

2.2. A vizsgálatok háttere

A vizsgálat elvégzésére a Budapesti Gazdasági Főiskola Nyelvvizsga és Továbbképző Központ (BGF NYTK) gazdasági vizsgarendszerét, egy kritériumfüggő, kétnyelvű, szaknyelvi vizsgarendszert választottam, ahol az alapkészségeken kívül mind közép- mind felsőfokon a közvetítési készséget (mediation) is méri.

A BGF NYTK középfokú vizsgafeladatainak leírása a vizsgálat időpontjában
[Fazekas, M. (szerk.) 2004:202 nyomán]

Vizsgarész	Feladat típusa	Feladat leírása	
ÍRÁSBELI	Nyelvtani ismeretek	Tesztfeladatok	A vizsgázó a szakmai szókincs és a nyelvhelyesség ellenőrzését szolgáló tesztfeladatokat old meg. Szótár nem használható.
	Olvast szöveg értése	Szövegértést ellenőrző feladatok	A vizsgázó 3000-4000 n terjedelmű szakszöveg elolvasása után feladatlapot tölt ki. Szótár nem használható.
	Íráskészség	Szövegalkotás	A vizsgázó a szakmai életben általánosan előforduló szöveget (pl. levelet, fejegyzést, programbeszámolót) készít idegen nyelven 150-200 szó terjedelemben. Nyomatott, egy- vagy kétnyelvű általános szótár használható.
	Nyelvi közvetítő készség	Összefoglalás idegen nyelven	A vizsgázó kb. 150 szó terjedelmű, szakmai jellegű magyar szöveg tartalmát közvetíti írásban idegen nyelven kb. 100 szó terjedelemben. Nem követelmény a szöveg szó szerinti fordítása. Szótár nem használható.
	Hallott szöveg értése	Szövegértést ellenőrző feladatok	A vizsgázó két, 4 perc összerjedelmű szöveget hallgat meg kétszer hangfelvételtől. A szövegek meghallgatása előtt átnézi a kiadott feladatlapot, első hallgatás közben kitölti azt, másodszori hallgatáskor ellenőrzi munkáját, majd a válaszokat a megoldólápra írja.
SZÓBELI	Beszéd-készség	Párbeszéd	A vizsgáztató szakmai jellegű beszélgetést kezdeményez a vizsgázó szakmai háttérével tanulmányaival, munkakörével, távlati terveivel kapcsolatban.
		Olvast szövegértés, szóbeli nyelvi közvetítés	A vizsgázó idegen nyelvű szakmai tárgyú újságcikket vagy egyéb írott szakszöveget ismertet magyar nyelven. Nem feladat a szöveg szó szerinti fordítása.
		Párbeszéd, véleménykifejtés	A vizsgáztató az előző feladatokban szereplő szöveg témájával kapcsolatos szakmai kérdéseket tesz fel. A vizsgázó véleményét fejti ki.
		Párbeszéd szerepjáték	A vizsgázó idegen nyelven megadott, a hiteles dokumentummal kapcsolatos szakmai szituációt old meg a vizsgáztatóval folytatott párbeszédben.

2.3. A kutatás módszerei

2.3.1. A minta

2.3.1.1. Az első vizgálathoz tartozó minta jellemzői

Az első vizgálathoz, a vizsgaeredmények statisztikai elemzéséhez, a BGF NYTK vizsgaközpontban 2000-2007 között középfokú szaknyelvi vizsgát tevő jelöltek vizsgaeredményeit használtam fel. A populáció fő jellemzői: 17-35 év közötti férfiak és nők, akik 97-98%-ban főiskolai és egyetemi hallgatók (különbféle felsőoktatási intézményekből, elsősorban a BGF-ről), körülbelül 2-3%-ban a gazdasági élet különféle területéről érkező munkavállalók, akik üzleti, pénzügyi, idegenforgalmi, vendéglátóipari szaknyelvi vizsgát tettek. A minta mérete vizsgaidőszakonként változó, de jellemzően ezres nagyságrendű, a 18 vizsgált vizsgaidőszakban összesen 27 832 fő volt.

2.3.1.2. A második vizgálathoz tartozó minta jellemzői

A második vizgálathoz tartozó mintát azok a dokumentumok alkották, amelyek az akkreditáció időpontja (2000) óta a középfokú *Írásbeli közvetítés* feladat leírásában és értékelési kritériumaiban bekövetkezett változásokat mutatják, részben a szakértők által javasolt, de meg nem valósult, részben a gyakorlatba is átültetett verziókat.

2.3.1.3. A harmadik vizgálathoz tartozó minta jellemzői

A tanárinterjúkban a BGF Idegen Nyelvi és Kommunikációs Intézetének tanárai közül 8 fő vett részt, akik valamennyien a BGF NYTK vizsgaközpont akkreditált vizsgáztatói is. A tanárok magasan kvalifikált, 15-33 éves közép- és felsőoktatási, 10-22 éves szaknyelvoktatói tapasztalattal rendelkeznek. Valamennyien részt vettek a vizsgarendszer akkreditációjának előkészítésében, és az azóta is folyamatosan tartó vizsgaanyag-fejlesztési munkában.

2.3.1.4. A negyedik vizgálathoz tartozó minta jellemzői

A longitudinális vizsgálat háromszori kérdőíves megkérdezésből állt. Az első ütemben 13 tanulócsoporthallgatói vettek részt (166 fő), valamennyien másodévesek, akik nyelvvizsgára készültek. A vizsgálat időpontja 2005. november eleje volt. A második ütemben ugyanezek a csoportok vettek részt, de a megkérdezéskor csak 137 diák töltötte ki a kérdőívet. A megkérdezés időpontja 2006. március eleje volt. A harmadik ütem közvetlenül az írásbeli vizsga letétele után történt 2006 májusában. A

vizsgáló nyelvtudásáról. Ennek következtében a kétnyelvű vizsgarendszerrel olyan készségeket is tudunk mérni, amelyek mérését az egynyelvű vizsgarendszer nem teszi lehetővé.

A vizsgálatok igazolták másik hipotézisemet is:

- az *Írásbeli közvetítés* feladat által mért idegen nyelvi közvetítési készség sajátos kritériumok mentén értékelhető, az értékelés szubjektivitása csökkenthető, megbízhatósága és érvényessége növelhető az értékelési szempontok és sávok pontosabb meghatározásával.

A vizsgálatok eredményei alapján megfogalmazott legfontosabb oktatáspolitikai és pedagógiai ajánlások:

- Mivel az idegennyelv-tudás, a kultúrák és nyelvek közötti kommunikációs képesség fontos gazdasági és stratégiai tényezővé vált, a felsőoktatás alapvető feladata, hogy hallgatói számára biztosítsa azt a lehetőséget, hogy nemcsak szaktudásuk, hanem nyelvtudásuk révén is egyenrangú félként lépjenek a nemzetközi munkaerőpiacra.
- A felsőoktatási intézmények nyelvi curriculumait a munkaerőpiac nyelvi igényeihez kellene igazítani, ezért feltétlenül szükséges lenne egy átfogó, nagyszabású (nagy mintás) szükségletelemzésre, amely feltérképezi azokat a nyelvi készségeket, amelyekre egy korszerű nyelvtudással rendelkező munkavállalónak szüksége van.
- Érdemes lenne feleleveníteni és további szakmai viták során ütköztetni a nyelvtudás tartalmára vonatkozó elképzeléseinket és megvizsgálni, hogy valóban indokolt-e az idegen nyelvi közvetítési készség szerepének időnként tapasztalható merev elutasítása.
- Újra át kellene gondolni a nyelvvizsgák magyarországi akkreditálásának elméleti hátterét, hiszen, ha elismerjük a közvetítési készség létét, és a nyelvtudás alkotóelemeként fogadjuk el azt, akkor felmerül a kérdés, hogy egyenértékűnek tekinthetjük-e a kétnyelvű nyelvvizsgával az egynyelvűt, amely nyilvánvalóan úgy állít ki bizonyítványt a jelölt nyelvtudásáról, hogy annak egy szeletét nem is vizsgálja.
- Fentiekhez kapcsolódva újra át kellene gondolni az idegen nyelvi érettségi

vizsgafeladatok megoldásának gyakorlatában, hiszen a készségfejlesztés mellett a sikeres vizsga volt a felkészülési munka célja. A tanulási folyamat során számos probléma merült fel, és feltártak azok a nehézségek, amelyekkel a hallgatók a vizsgára való felkészülés során szembesültek. A vizsgát alapján összevethetővé vált az a kép, amelyet a diákok, és a korábbi tanárinterjúkban a tanárok felvázoltak a vizsgafeladatra való felkészülési/felkészítési munkáról. A különböző vizsgálati fázisokban a munkafolyamatról készült fogalomtérképek elemzéséből, és a tanárinterjú alapján készített fogalomtérképekkel való összehasonlításokból kitűnik a közvetítési készség, illetve tevékenység elsajátításának bonyolultsága, amely a készség komplexitásából fakad. A tanári és a hallgatói vélemények a tudatosság különböző mértékét tükrözik. A vizsgát fontos eleme volt a félelmek, szorongások, nehézségek feltárása, amelyek a vizsgához közeledve, illetve a vizsgafeladattal szembesülve kirajzolódni látszottak. A hallgatói válaszok meggyőzően tükrözték azt az átgondolt pedagógiai munkát, amelynek eredményeképpen a vizsgát különböző fázisaiban jól érzékelhető volt a tanulói önállóság, tudatosság és elégedettség növekedése. Meglepő eredménynek tekinthető azonban, hogy a vizsgafeladattal szembeni félelmek és szorongások az alapos felkészítési munka ellenére csak kis mértékben csökkentek. A kontrollosoporttól kapott válaszok azt mutatták, hogy a többszöri megkérdezés nem befolyásolta az eredményeket, a vizsgálati és a kontrollosoport válaszai között szignifikáns különbség a legtöbb vizsgálati kérdésben nem volt.

4. Következtetések és ajánlások

Értekezésem célja az volt, hogy megvizsgáljam, és amennyiben vizsgálataim igazolják, empirikus úton bizonyítsam, hogy az idegen nyelvi közvetítés önálló, a hagyományosan elfogadott nyelvi alapkészségekkel egyenrangú nyelvi készség, része a nyelvtanuló/nyelvhasználó nyelvi kompetenciájának, tehát helyet kell kapnia a nyelvtudásról alkotott elképzeléseinkben.

Első hipotézisemre adott válaszként a vizsgálatok igazolták azon feltevésemet, hogy

- az *Írásbeli közvetítés* feladat önállóan méri a nyelvtudás egy szegmensét és, benne olyan készségek jelennek meg, amelyek a vizsga más elemeiben nincsenek jelen. Az idegen nyelvi közvetítés tehát önálló készség. A többi szubteszttel is mért, tágabb értelemben vett nyelvtudáshoz a közvetítés feladat további adalékokkal szolgál, ezért általa még megbízhatóbb képet kaphatunk a

hallgatók egy része nem jelentkezett ebben a vizsgaidőszakban nyelvvizsgára, hiszen szabadon megtehették, hogy egy későbbi időpontot választanak, ezért a fenti 166 főből 88 fő vett részt a vizsgálatnak ebben a szakaszában. Megkérdeztem viszont 69 hallgatót, akik olyan csoportokba jártak, amelyek nem vettek részt a longitudinális vizsgálatban. Az ő felkészülésüket korábban nem követtem nyomon, de a kutatás szempontjából érdekelt, hogy bizonyos kérdésekben van-e különbség a két csoport véleménye között, és hogy a longitudinális vizsgálatban való részvétel befolyásolta-e a felkészülési/felkészítési munkát.

2.3.2. Eszközök

- Kvalitatív: szóbeli (interjú), írásbeli kikérdezés (longitudinális kérdőíves felmérés), dokumentumelemzés.
- Kvantitatív: kritériumfüggő tudásszintmérő tesztek validitásának és reliabilitásának vizsgálata. Interszubszt korreláció, szubszt-összeredmény korreláció, szubsztetek reliabilitás mutatóinak kiszámítása, faktoranalízis, többváltozós regressióanalízis, klaszteranalízis.

2.3.3. Az adatelemzés módja

- A leíró és matematikai statisztikai elemzések az SPSS szoftver használatával történtek.
- A tanárinterjúk feldolgozása kvalitatív módszerekkel és tartalomelemzéssel (Atlas.ti) történt.
- A kérdőíves felmérések kérdéseinek egy része az SPSS szoftver segítségével statisztikailag feldolgozható volt, másik részük nyílt végű kérdés, amelyek esetében a válaszok feldolgozása részben kvalitatív módszerekkel, részben az Atlas.ti szoftver segítségével, tartalomelemzéssel történt.

3. A kutatás eredménye

3.1. A statisztikai vizsgálatok eredményeinek összefoglalása

Az empirikus vizsgálat gerincét a tizennyolc vizsgaidőszak eredményeinek leíró-, és matematikai statisztikai elemzése adta. Összefüggésgeltáró statisztikai eljárások segítségével támasztottam alá azt a hipotézisemet, hogy az *Írásbeli közvetítés* feladattal olyan készségeket vagy részkészségek komplexumát mérjük, amelyeket más vizsgafeladatokkal nem tudunk mérni, tehát a hagyományos nyelvi készségek mellett létezik egy önálló idegen nyelvi közvetítési készség.

A szerkezeti validitás feltárása céljából először interszubszt és szubszt-összeredmény korrelációs vizsgálatot végeztem. A vizsgálat eredményeképpen

megállapítható, hogy az *Írásbeli közvetítés* szubteszt a vizsga más elemeivel összevetve nem viselkedik másképp, mint a többi szubteszt, és nem mutat olyan mértékű átfedést velük, amely arra utalna, hogy a feladat más szubtesztekkel azonos készséget mér. Ennek alapján megállapítható, hogy sem az *Írásbeli közvetítés* feladat, sem bármelyik más feladat kihagyása a tesztbattériából nem indokolt. Ugyanezt az eredményt támasztotta alá a szubtesztek reliabilitási vizsgálata, amely minden vizsgaidőszakban azt mutatta, hogy az *Írásbeli közvetítés* feladat elhagyása csökkentené a teljes vizsgafeladatsor megbízhatóságát. A faktoranalízis eredményei azt bizonyították, hogy az *Írásbeli közvetítés* feladat által képviselt idegen nyelvi közvetítési készség a differenciálatlan általános nyelvi készség mögött meghúzódó nyelvi készségek egyikét alkotja. Határozottan elkülönül a többi készségtől, magas faktorsúllyal, a nyelvtudás célképzetét reprezentáló tesztbattériában mért készségek varianciájából átlagosan 17%-ot magyaráz meg, tehát nem elhanyagolható részét képezi a nyelvtudásnak. A klaszteranalízis újabb adalékul szolgált annak alátámasztására, hogy az idegen nyelvi közvetítési készséget reprezentáló *Írásbeli közvetítés* feladat markánsan elkülönül a többi feladattól, mivel általában önálló klasztert képezett. A többváltozós regressziós analízis segítségével láthatóvá váltak azok a szubtesztek, amelyek közös részkészségeket tartalmaznak az *Írásbeli közvetítés* feladattal. Egyúttal az is kiderült, hogy az *Írásbeli közvetítés* feladat varianciájából átlagosan 54%-ot nem magyaráz meg a többi vizsgafeladat, illetve a mögöttük meghúzódó részkészségek. Mindez egy önálló közvetítési készség meglétét bizonyítja.

3.2. A dokumentumelemzés összegzése

A dokumentumelemzésből kitűnik, hogy az *Írásbeli közvetítés* feladat leírásának, értékelési kritériumainak és értékelési sávjainak kialakítása évekig tartó munka során, sok vitában történt meg, és ez a munka korántsem tekinthető lezártnak, hiszen a tapasztalatok alapján új és új szempontok merülhetnek fel. A feladat leírásában a legszembevetőbb változás a terjedelemben történt, ugyanakkor a tanárinterjúkból is látszik, hogy a szakértők a feladat hosszát és a vizsgabattériában betöltött szerepét még tovább növelnék. Az *Írásbeli közvetítési* feladat által mért idegen nyelvi közvetítési készség sajátos kritériumok mentén értékelhető, az értékelés szubjektivitása csökkenthető, megbízhatósága és érvényessége növelhető az értékelési szempontok és sávok pontosabb meghatározásával.

Összefoglaló helyett egy saját, ugyancsak véglegesnek nem tekinthető, értékelési szempontrendszerrel mutattam be (3.4.2.2. fejezet 73. ábra), amelybe visszaemletem a „szociokulturális kompetencia” kritériumát, mivel fontosnak tartom a közvetítés kommunikatív funkcióját, amelyek értékelése a vizsgálat idején érvényben lévő értékelési szempontokból hiányzott.

3.3. A tanárokkal készített interjúk összegzése

Az értekezés további részében az *Írásbeli közvetítés* vizsgafeladatra való felkészítéssel és felkészüléssel foglalkoztam. Az interjú keretén belül arról nyilatkoztak a felkészítő tanárok (akik egyben akkreditált vizsgáztatók is), hogy véleményük szerint milyen készségeket és milyen mögöttes részkészségeket mérnek az egyes vizsgafeladatok, mennyire tartják jó mérőeszköznek az idegen nyelvi közvetítés feladatot, változtatnának-e és hogyan a feladaton vagy a mérési kritériumokon. A kérdések egy része a vizsgafeladatra való felkészítési munkára irányult, így a tanári vélemények szembeszíthetők voltak a következő fejezetben bemutatott longitudinális vizsgálatból nyert hallgatói véleményekkel.

Az interjúk tanúsága szerint a szakértők autentikus feladatnak és produktív jellege miatt jó mérőeszköznek tartják az *Írásbeli közvetítés* feladatot, amely összetett, sokrétű tevékenységet kíván a vizsgázótól. Emiatt súlyát legjobban megnövelnék a vizsgabattériában. A feladatot azért is tartják fontosnak, mert az mozgósítja a vizsgázó szinte valamennyi nyelvi kompetenciáját. Végrehajtása közben a hagyományos nyelvi készségek és a kétnyelvűség komplex működéséből sajátos, új minőség jön létre, amely csak az idegen nyelvi közvetítésre jellemző. A feladatra való felkészítési munkát a tanárok átgondoltan építik fel, támaszkodnak a hallgatók közös és egyéni munkájára is, és bár elsősorban gyakorlati oldalról, célorientáltan közelítik meg a munkafolyamatot, és kevésbé foglalkoznak a diákok feladattal kapcsolatos félelmeivel és szorongásaival, mindvégig pozitív, segítő szerepet töltenek be a felkészítési munkában.

3.4. A longitudinális vizsgálat eredményeinek összegzése

A longitudinális vizsgálat során az *Írásbeli közvetítés* vizsgafeladatra való felkészülés folyamatát követhettük nyomon a hallgatók (vizsgázók) szemszögéből. A háromszori kérdőíves megkérdezésre adott válaszokból nemcsak az oktatás, a készségfejlesztés folyamata rajzolódott ki, hanem az is, hogy a munka eredménye hogyan tükröződött a